

Beschouwingen over Echt.

door A. F. VAN BEURDEN.

IV.

NAPOLEON I — DE PEPINUSBRUG.

Spraken wij in het vorig artikel over nieuwe verbindingen voor Echt met het groote verkeer, nu willen wij eens een blik werpen in het verleden en zien hoe dat in den ouden tijd gesteld was. Vroeger was het wegennet slecht, evenzoo 't onderhoud. De groote Rijksweg in 1846 gebouwd, na de reis van Willem II door Limburg, heeft verbetering gebracht. 't Is nu de groote automobielverkeersweg van Nijmegen over Venlo naar Maastricht. Maar de weg ligt te ver van het eigenlijke dorp Echt, terwijl ook het station weer te ver van het dorp ligt. De industrie was meer gebaat geweest met eene ligging korter bij, omdat aan de klei, de fabrieken en het station, door hun samenliggen weinig vruchten vorderden. Maar de fout is niet meer te herstellen. De tram zal het beter doen en zoekt de menschen en de industrie op. De oude groote weg liep vroeger nog anders. Hij kwam van Roermond door de dorpen en kronkelde langs de afzonderlijke hoeven. Men deed weinig aan herstellen; het gevolg was dat er overal diepe sporen waren, de paarden zich met kleine vrachten half dood moesten trekken, assen en raderen braken en er veel tijd onnoodig en onnut verknoeid werd. Napoleon I had dat al gezien en liet daarom aan de overzijde der Maas den grootten weg aanleggen, die nog Napoleonsweg heet. Naar den Echterbosch toe en op de gehuchten was het nog slechter. Daar zat men na October en in den wintertijd, steeds in den modder, en den drek. Door hand- en spandiensten van de boeren te vorderen, trachtte men de wegen op peil te houden. Men heeft die op vele plaatsen als niet overeenkomende met de moderne begrippen afgeschaft maar de ondervinding leert, dat ze nog zoo kwaad niet was en waar ze nog bestaat, is men er nog wat goed mede, als het maar in den goeden tijd gebeurt, dat het werk niet te dierp is. Men vermijdt hooge belasting en krijgt de wegen in bruikbaren staat. Zelfs Pepinus, de groote Hofmeijer, heeft al het onaangename der slechte wegen van het boschgedeelte van Echt ondervonden. Hij zakte in het Heizelaar in het moeras, toen hij van Susteren naar St. Odiliënberg ter bedevaart ging en lei daarom in de voorde of de doorwaadbare plaats een dijk en een brug, de Pepinusbrug, die nog bestaat. Zij is met het droogmaken van het moeras en het graven der nieuwe Vlotbeek eenigszins verlegd en verbeterd. Men heeft echter de koperen brug, waarover de sage sprak, niet kunnen vinden; wel wat halfvergaan hout, wat groote ijzeren krammen en klinknagels, maar geen koperen platen. Die heeft de volksfantasie er bij gemaakt. Aan den overgang van het moeras is een gehucht van ettelijke huizen ontstaan. De gemeente hief daar vroeger tol. De groote en kleinere ontginningen van van Ophoven, de Paters Trappisten, Reuten, van Wegberg en Houben liggen daarbij. Die ontginningen hebben het uitzicht der streek veel veranderd en veel vriendelijker gemaakt. In die ontginningen wordt hard gewerkt. Op Pepinushof heeft men eenige jaren geleden een groentedorgerij aangelegd, die echter weer uitgebroken is. Kortbij ligt het groote klooster der Paters Trappisten met de daaraan verbonden gastenwoning, aan den weg gelegen. Het klooster wordt bereikt langs een statige kastanjelaan en heeft een groot pensio-

met hun vieren uit den modder lichtten en trokken. De hoeve is verdwenen en een groote modelboerderij, een klooster, eene kerk en school staan tusschen bloeiende velden, waar eens heide was. Het Bolven, waarin men vroeger vischte, is drooggelgd. Op den Slekberg staat een boerderij en het oude moeras met heizelaar, levert goeie vruchten op. Overal is leven gekomen door den arbeid. Ook in het stille bosch achter het gehucht de Slek uit op Susteren aan. Het Susterder stationsterrein is zoo groot geworden, dat het tot aan en in de bosschen schiet. 's Nachts is dit terrein electrisch verlicht en ook dan staat het rangeeren en af en aan rijden niet stil.

Aan de overzij van den weg ligt het met grachten omgeven huis de Horst, oudtijds door adellijken bewoond nl. door de von of de Holthausen. Zij bleven daar tot de Fransche omwenteling en zijn toen verspreid. De familie de Holthausen stamt af van Joannes Harthart von Holthausen, die met Maria von Hove getrouwd was. Zijn zoon Justinus Emanuel baron van Holthausen, geboren te Havert 20 December 1767 huwde 10 December 1786 te Echt met Elisabeth Meerten. Zij bezaten de Horst. Hunne dochter Alexandria Felicitas baronesse de Holthausen, geboren te Echt 13 Jan. 1792, huwde in tweede huwelijk te Neeritter 9 November 1826 met Aloysius Wilhelmus Engelbertus Tulleners van Thorn, die reeds in 1830 in Neeritter overleed. Antonius Marcellus de Holthausen was in 1798 de laatste scholtis van Echt. In 1813 woonde Eugène von Holthausen, afstammeling van de Horst, nog in Berchem Antwerpen. De familie de Holthausen voerde een wapen van groen (sinopel) met een hermelijnen dwarsbalk belegd.

Vlak achter de Horst, bezuiden het Gebroek ligt een geheimzinnig bosch de Doort, oudtijds Doirde genaamd. Daarin lag een have of hof, lang verdwenen. Dat hij er geweest is bewijzen de oude leenregisters in Arnhem, die wij zullen aanhalen. En zelf vond ik aan de Noordzijde in het hout opgeworpen wallen en een afgescheiden gedeelte als een erf van den hof in 't Doirt of het „Sleutje”. Peters zegt daarvan bl. 22. Er vertoonen zich nog breede grachten, heuvelen, steenen, leien en brokken muurwerk, die deszelfs ligging en groote ruimte nauwkeurig aanduiden; rondom kon men de geheele streek met water omringen en ontoegankelijk maken.

In de Leenregisters bovengenoemd treffen wij op blz. 87 als bezitters van den Hoff in Doirde mit synen toebehoren in den Kerspel van Echt gelegen Ao. 1432 Arnt Struyber van Kessel, Ao. 1456, Joest die Wilde van Merssen, een Roermondsch heer, dan in 1463 Henrich van Inckevoirt, vervolgens in 1464 Henrich van Baex, in 1470 Henrich Geldolf, in 1479 Henrich van den Berge, den halvenhof en ook Lijsbeth van Bree, huisvrouw van Gilis van den Horrich, die hetzelfde wapen voerde, als Echt nu nog bezit. Het wapen van Echt schijnt aan de familie van den Horrich ontleend te zijn.

Zoo gaat het de rij der bezitters door tot het in de Volquijs familie kwam.

In Echt hebben verschillende voornamen adellijke families gewoond als de van

Echt, later von Bachofen von Echt, die nog in Nussdorf bij Weenen wonen. Zij gaven een venster in de Echter kerk, dat nog met hun wapen, waarin een zwart lam prijkt. Verder de van Wijhe; ook de van Pallan, de van Clant en Geeten, die op Verduijnen woonden, de Chatelain met hun zeven dochters op het verdwenen kasteel of heerenhuis in de Houtstraat, links aan den weg als men naar Echterbosch gaat. Voor een tiental jaren bestonden nog gedeelten van de omringende grachten.

De familie de Randaxe, die ook in Stevensweert te vinden is, woonde in de Wijnstraat, waar nu het klooster der Ursulinen staat.

naatgebouw, dat door zijn omvang en grootte reeds van af het station te zien is.

Het Trappistenklooster is verzezen ter plaatse, waar de oude hoeve Lilbosch stond, waarvan wij in vorige artikelen reeds de geschiedenis verhaalden. Hoe daar menschen van een sterk geslacht woonden, die door lichaamskracht boven de anderen uitstaken en die als een houtkar vastzat, de paarden uitspanden en ze